

PRAHA, 21. SRPNA

(Poznámky katalánského cestujícího)

Vůbec nic v noci z úterka 20. srpna nenasvědčovalo tomu, že se v Praze schyluje k tragickým událostem. Je osm večer, když náš Iljušin Il-18 Českých aerolinií letící z Varšavy přistává na skvostném pražském letišti. Cesta byla neplánovaná, nemáme vybavená víza ani sjednané ubytování. První jsme snadno vyřídili přímo na letišti. Za pomoci našeho českého přítele pak nakonec nacházíme volný pokoj v malém hotelu Adria na Václavském náměstí, širokém bulváru ve čtvrti Nové město, který se měl stát dějištěm velké části nepokojů a pouličních bojů. Přimo před naším hotelem se nachází redakce deníku Práce, o něco výše, v ulici Jindřišská, budova české zpravodajské agentury ČTK. Na druhé straně, na rohu ulice Štěpánská, stojí budova Československé banky a jižní stranu Václavského náměstí uzavírá prostranství se sochou svatého Václava, hrdiny československého lidu, a budova Národního muzea.

V deset večer si dáváme něco k pití v kosmopolitní kavárně Jalta. V ulicích je rušno a, podobně jako ve Varšavě, vidíme mnoho mladých mužů s dlouhými vlasy a slečen s krátkou sukni. A podobně jako ve Varšavě nám i zde někdo neustále nabízí dolary za dvojnásobek oficiálního kurzu. Když si cestou zpět na hotel prohlížíme galerii Lucerna, někdo na mě zavolá jménem. Je to Blas Baeta z agentury „Aerojet“, který vede skupinu španělských účastníků na Helsinském kongresu SIEC. Od Morra z barcelonské obchodní a průmyslové komory, se kterým jsme se téhož dne ráno náhodou potkali ve varšavském hotelu Europejski a s nímž jsme pak společně cestovali do Prahy, se dozvěděl, že jsem ubytovaný v hotelu Adria. To setkání jako by zařídila sama prozřetelnost. Oni jsou v Alcronu ve Štěpánské, nedaleko našeho hotelu

Krátce po jedenácté uleháme do postele - další den v osm ráno máme dohodnutou schůzku v Centrotexu. Jsem na pokoji s Plácidem. Lampička na nočním stolku nefunguje, takže se musím vzdát své obvyklé četby. Přesto během chvilky usínám hlubokým spánkem.

Budí mě nočním tichem znásobený hluk tryskového letadla. Fosforeskující ciferník na mých hodinkách ukazuje půl druhé. Nepřikládám tomu žádný zvláštní význam. Letiště je velmi

blízko města a není nic neobvyklého, že letadla létají nízko nad střechami. Než stihnu znovu usnout, ozve se hluk tryskového motoru znovu, jako by mi letadlo chtělo přistát přímo na hlavu. A za chvíli znovu a pak další a další v přesných intervalech patnácti minut. Čtyři silné reflektory letadel oknem osvětlují prostor podivným světlem. Nevypadá to úplně normálně, ale můj ospalý mozek nedokáže vyhodnotit dramatickosti situace. V půl sedmé ráno, hned s prvním denním světlem, nás přinutí vyskočit z postele vzdálená a neutuchající střelba. Plácido potvrzuje, že to je střelba z automatických zbraní. Z legrace mu odpovídám, že to je ohňostroj. V tu chvíli se objeví Ramón, který spal s Josém v sousedním pokoji. „Pánové, zůstaňte v klidu, ale do země vtrhly ruské jednotky,“ říká v katalánštině.

Rychle se oblékám a scházím do foyer. Na schodech potkávám tři číšnice v slzách. Recepční má ucho přilepené na tranzistorové rádio. Kolem něj stojí hlouček finských profesorek, německý manželský pár a několik českých kolemjdoucích. Výraz v tvářích je výmluvný. Nezdržuji se a vycházím na ulici. Kolem projíždějí nákladní vozy plné mladých lidí s českými vlajkami vykřikujících něco, čemu nerozumím. Dívky rozdávají československé symboly a vlajky, fasády jsou doslova pokryty transparenty a nápisy.

Россияне, идут домой (Rusové, běžte domů)

Svoboda, Černík, Dubček

USA - Vietnam = SSSR - ČSSR

Biafra - Izrael - Československo

Moskva 1880 Km

Vracím se rychle nahoru pro kameru. V tu chvíli přichází náš český přítel. Tváří se velmi ustaraně. Zprávy jsou zmatené a nepotvrzené zvěsti si může každý přebrat, jak chce. Podle všeho bylo pražské letiště kolem deváté večer, půl hodiny po našem odjezdu, obsazeno padesáti Rusy v civilu ozbrojenými pistolemi, kteří přicestovali dvěma letadly z Moskvy a Lvova. V půl jedné začaly přilétat velké nákladní Antonovy s ruskými, polskými, německými, maďarskými a bulharskými vojáky. Rozhlas, který neustále informuje o situaci je, zdá se, nadále v rukou české vlády. Kde je Dubček, není známo. Letecky přepravené síly se přesunují do města. Není známo, kdo okupačním vojskům velí. Vláda civilnímu obyvatelstvu doporučuje vyhnout se

jakékoli provokaci a cizincům, aby zůstali na hotelech.
Městská hromadná doprava je mimo provoz.

Sbíhám schody po třech. Vrátný, který umí pár slov španělsky, se mě tajemným hlasem ptá: „Filmovat pro Franka, co?“ Neodpovídám. Vycházím na ulici právě ve chvíli, kdy ulicemi Národní a Na Příkopě vjíždějí na Václavské náměstí první sovětské tanky a obrněné vozy. Pásové ocelové kolosy se zavřenými věžemi se kříží s nákladáky vlastenců s tříbarevnými vlajkami volajících „Dubček, Dubček, Dubček.“ Lidé zdráhavě uvolňují cestu koloně obrněnců, hrozí pěstmi a vykřikují: „okupanti ruští,“ „fašisti sovětští!“ Chlapec stojící vedle mě s otcem za ruku plive po tancích. Kolona postupuje - nechávajíc za sebou rozdrčenou dlažbu - směrem k pomníku svatého Václava, na který vylezlo několik vlastenců, aby zde umístilo československé vlajky a napsalo nápisy plné narážek. Ruské tanky zastavují v půlkruhu jen pár metrů od pomníku. Jejich věže se pomalu otevírají a vykukují tankisté. Holobradé tváře hledí napůl bez výrazu, napůl udiveně, na výjev kolem nich. Někteří se raději opět zavírají. Jiní klidně nabíjejí kulometry upevněné vpředu na věžích. K Rusům začínají nesměle doletovat první střely: koule ze zmačkaných novin, banánové slupky, kostky vytržené z chodníků. Tankisty chrání tlusté bundy a kožené přilby a útokům lhostejně uhýbají. Někteří demonstranti na tlusté pláště tanků kreslí hákové kříže.

Vracím se na hotel vyměnit film v kameře. Po cestě míjím Plácida, který se se svým přístrojem také pustil do toho mumraje. Jeden stařík zvedá hůl a křičí: „Ať žije republika!“ Skupina dělníků mi, poté, co si všimnou, že jsem cizinec, expresivně vysvětluje: „Komunism, disaster.“ Když se vrátím zpět, mladý vlastenec se zrovna snaží za jásotu přihlížejících připoutat opaskem příklop věže jednoho z tanků. Tank spustí svůj motor na těžké oleje a mladík vyděšeně seskočí na zem. Nahoru leze druhý, s nožem v ruce. Kamarád se mu v tom snaží zabránit, chytne jej za ruku, ale muž se mu vysmekne a opasek přeřízne. Věž tanku se otevírá a objeví se sovětský tankista, na kterého se snese smršť nadávek kolemstojících. Nebe dál křížují velké nákladní letouny, jejichž sled občas nízkým letem přeruší MIGy jako výmluvná demonstrace síly Sovětského svazu.

Na hotelu Adria se setkávám s Plácidem, Josém a Ramónem. Rozhodneme se jít do Alcronu. Chceme se sejít s Morrem a

skupinou Španělů ze SIEC. Náš český přítel, který se vrátil na hotel, nám říká, že ačkoli to vypadá, že telefonní a telegrafické spojení bylo přerušeno, podařilo se mu poslat dálnopis do Španělska. Také Baeta se pokusil poslat z Alcronu dálnopis, ale němečtí novináři a reportéři francouzské televize linku přetížili, takže se mu to podařilo až následující den. Právě díky tomuto dálnopisu se naše rodiny dozvěděly, že jsme v pořádku. V Alcronu se o invazi dozvěděli mnohem dříve než my. Ve tři ráno projížděli taxikáři, kteří zrovna měli službu, městem, troubili a oznamovali dobrou zprávu. Někteří turisté, kteří přicestovali vlastními vozy, okamžitě opustili Prahu.

Venku na ulici je teď slyšet ohlušující hluk. Ruské tanky rozmístěné před pomníkem svatého Václava pálí do budovy Národního muzea. Je to strašná podívaná. Stojíme asi dvě stě metrů za tanky. Lidé, kteří vylezli na sochu svatého Václava a kteří stáli na dvojitém schodišti vedoucím k muzeu, hromadně prchají, přesto jsou někteří z nich zabiti nebo zraněni. Z muzea někdo údajně začal proti tankům střílet. Fasáda muzea se rychle pokrývá stopami po střelách. Po ani ne pěti minutách střelba ustává. Zvuk kanónů nahrazuje křik lidí a pronikavé houkání sanitek. Když udýchaně stoupám po schodech, na zemi už jsou jen čerstvé krvavé skvrny. Během několika vteřin mě obklopí tucty mladých lidí, kteří se kvůli mé okázalé kameře domnívají, že jsem reportér. „Francouz? Ital?“ ptají se mě nějací studenti anglicky. „Španěl,“ odpovídám. „Vysvětlete prosím u vás doma, co se tady děje.“ Jedna studentka mi ukazuje zakrvácený kapesník. Mladík mi dává nábojnice z pušky a pistole, které, jak říká, zabily první vlastence při útoku na pražskou budovu rozhlasu. Přímo na místě se demonstruje. V čele protestu nesou českou vlajku, dva černé prapory a zakrvácený kapesník, který studentka pověsila na klacek. Demonstranti prochází před sovětskými tankisty, kteří výjev lhostejně sledují. Zpěv, křik, muži i ženy pláčou. Ani já jsem se neubráníl slzám.

Za muzeem směrem k nádraží stoupá k nebi obrovský sloup černého dýmu. Později nám řekli, že to hořely dvě tramvaje, které vlastenci použili jako barikádu. Začínají přijíždět nákladní vozy s ruskými vojáky, samopaly a pušky mají v pohotovosti. Lidé na ně pískají na prázdné nábojnice. Ti odvážnější přistupují blíž a házejí na nákladáky české noviny a česky, rusky a německy psané manifesty studentů, Svazu

protifašistických bojovníků a dalších vlasteneckých organizací. Někteří vojáci je čtou, jiní s pohrdáním trhají. Některé tanky přestaly být schopné jízdy. Při jízdě mezi dlažebními kostkami přišly o čepy pásů.

Jak je mým zvykem, ráno jsem nesnídal a k obědu jsem si dal obyčejnou bagetu, abych nepřišel o nic z dění „na ulici“. Začínám pocítovat příznačný pocit v žaludku. S obtížemi hledáme místo, kde bychom se navečeřeli. v Adrii nevaří. Hotel Alcron dnes nepřijímá nebytované hosty. Restaurace Jalta je zavřená stejně jako bar Tabarin. Konečně nacházíme stůl v hotelu Europa, kde si přisedáme k jednomu italskému profesorovi a jednomu rumunskému profesorovi s dcerou, kteří přijeli na geologický kongres. Italský profesor nám sděluje znepokojivé zprávy, které se později nejspíš nepotvrdily: mezi samotnými okupačními silami měly panovat vnitřní spory. Kosygin byl odvolán a moci se chopil generál Grečko, zastánce tvrdé linie. Kongres jinak proběhl úspěšně. Byly schváleny stanovy a jednohlasně vybráno místo, kde se bude konat za rok.

Vracíme se na hotel Alcron. Před československou bankou je rozmístěno půl tuctu tanků a budova byla obsazena. Sovětští vojáci tahají nějaké bedny. Později kolovala zpráva, že odvezli zlato, které bylo v bance uloženo. Po nebi už nelétají letadla, nýbrž svítící střely se stopovkou. Někdo ze skupiny amerických turistů ubytovaných na Alcronu mi ukazuje Shirley Templovou, dětskou herečku ze čtyřicátých let. „Zvědové“ na hotelu naladili rádio Moskva, které okupaci ospravedlňuje s tím, že k ní došlo na žádost české vlády a českého lidu, aby se zabránilo triumfu kontrarevoluce, a že většina obyvatel přivítala sovětské jednotky s nadšením. Nezjištěné vlastenecké stanice stále vysílají. Oznamují, že 14 osob bylo zabito a 178 zraněno a že Dubček a další členové vlády byli okupačními silami letecky odvezeni neznámo kam. Generál Svoboda je odříznutý v prezidentském paláci zabraném ruskými silami. Česká armáda zůstává v kasárnách s rozkazem nijak nezasahovat. Obyvatelé jsou neustále vyzýváni k pasivnímu odporu.

z ulice zazní dávka z kulometu a za několik okamžiků do hotelu vbíhá mladý vlastenec, který rozdával noviny. Ruská hlídka jej chtěla vystrašit, a tak mu začali střílet pod nohy. Dáváme mu koňak a tabák a on zůstává zhrouceně sedět v křesle, kde hluboce a nepravidelně oddechuje. v tu chvíli zasáhnou boční

stěnu vstupu do hotelu tři nebo čtyři střely se stopovkou. Ve zlomku vteřiny se všichni vrhají na zem. Já se uchyluji za pult recepce. Mladý vlastenec, který vypadal napůl mrtvý, se vymrští neuvěřitelným skokem přes pult a padá mi jako pytel k nohám. Po několika minutách se jdeme s lidmi z francouzské televize podívat ven. Ruská hlídka střežící banku začala bez zjevného důvodu střílet do fasády protější budovy a několik střel se odrazilo ke vstupu do hotelu.

Debatujeme, zda by bylo lepší přespat na křeslech ve foyer Alcronu, nebo se vrátit do Adrie. Druhá varianta vítězí. Odcházíme po jednom. Foyer v Adrii vypadá jako utečenecký tábor. Hosté, zjevně v touze po vzájemné společnosti, pospávají na židlích a v křeslech. Jdeme nahoru na pokoje. Bavíme se o situaci až do jedné v noci. José mi dává tabletku Libria, abych lépe spal. v dálce jsou slyšet výstřely z minometu.

Další den hned brzo ráno se vrací náš český přítel. Situace se zhoršuje. Rusko dalo české vládě ultimátum, aby byla do 24 hodin sestavena nová vláda složená z lidí oddaných Moskvě. Česká vláda zase hrozí Sovětskému svazu, že pokud nestáhne okupační síly, vyhlásí neomezenou generální stávkou. Zdá se, že někteří členové české vlády souhlasí se svojí účastí na vládě, jež bude s okupační mocností spolupracovat. Sovětské jednotky obsadily deník Práce a agenturu ČTK. O den dříve zabraly nádraží a televizi. Cestou náš český přítel mluvil s mladým vojákem z Tomsku, který byl šokován reakcí obyvatelstva. Mnohokrát z úst svého otce slýchal, s jakým nadšením jej přivítali v roce 1944, když s ruskou armádou osvobodil Prahu. Jeden sovětský důstojník mu tajně sdělil, že mnozí z okupujících vojáků, kteří byli už tři měsíce na manévrech v Polsku a NDR, ve skutečnosti nevědí, kde jsou. Ruské jednotky se zdají být hůře vybavené než v roce 1944. České obyvatelstvo je zaskočené, za třicet hodin nevydala okupační mocnost žádné prohlášení, invazi nijak nezdůvodnila ani nedala žádné pokyny.

Na ulicích se nově objevují pěší sovětské hlídky. Pokračují demonstrace a distribuce periodik a vlasteneckých informací, některých teď už rozmnožovaných na cyklostylu. Na zdech se objevují jména Bilak, Indra a Kolder, kteří jsou označováni za vlastizrádce. Jeden z vlastenců se postaví před ruský tank, aby nemohl projet. Tank zastaví. Psychologický souboj trvá

několik vteřin. Tank se pak rozhodne o několik metrů couvnout a jet jinudy. Vlastence obklopí lidé, ten pláče. O ulici výše jeden tank vzplanul. Otočí se čelem vzad a rychle ujíždí naším směrem. Palivová nádrž je v plamenech a vojáci do ní udělali díry, aby vytekla. Projíždí kolem nás a kropí zem naftou. Káci zadržel a dochází k výbuchu.

Je jedenáct dopoledne. S Plácidem jsme našli otevřený bar. Po zkušenosti z předešlé noci se rozhodneme dát si něco k jídlu. Vstoje jíme dušené maso s bramborem. Něco mezi snídaní a obědem. Nemám moc chuť k jídlu, takže něco nechávám. Starší žena zbytky dojídá. Jdeme do Alcronu. U vchodu stojí skupinka lidí. Představují nám Enriqueho Lístera. Jediné, co mi v tu chvíli vytane jako osobní vzpomínka je, že Lísterova kolona při ústupu prošla městem Sabadell a zapálila tam několik továren. Líster zřejmě přicestoval z Moskvy do Prahy tím stejným letadlem jako skupina Španělů ze SIEC. Když se dozvídá, že jsme ze Sabadellu, povídá nám, že jedna jeho dcera se provdala za jednoho ze synů Moixe, odboráře a bývalého starosty našeho města a tuším po skončení války také ministra práce republikánské vlády. v současné době žije Líster v Praze. Je mu 61 let a je generálem ruské armády. Má potřebu nám sdělit, že jej obviňují, že za války hodně utíkal. Ale že ve skutečnosti v Katalánsku odolávali postupujícím jednotkám nacionalistů 36 dnů, mnohem déle než francouzská armáda německé invazi. Je zastáncem ortodoxní komunistické linie. Za války mu byl svěřen úkol zneškodnit anarchistickou vládu v Aragónu, která byla ustavena ve městě Caspe. To se mu podařilo jednoduše tím, že městem projel s tanky. Ptáme se ho, jak se staví k nastalé situaci. Říká, že výbor Komunistické strany Španělska, jejímž je členem, se připojil k Bratislavské smlouvě a odsoudil jakoukoli vojenskou intervenci států Varšavské smlouvy. Přistupuje k němu jeho syn a bere si ho stranou. Vrací se, aby nám sdělil důvěrnou zprávu, že od pěti odpoledne bude zákaz vycházení. Doporučuje nám, abychom nevycházelí z hotelu. Pak sám odchází domů.

Úzkou Štěpánskou ulicí přijíždí plnou rychlostí tank. Nejméně osmdesát kilometrů za hodinu. Nikdy by mě nenapadlo, že mohou jezdit tak rychle. Volkswagen s patrioty rozdávajícími letáky jedoucí opačným směrem vzhůru vyjíždí na chodník, aby mu galantně uvolnil cestu. Vcházíme do hotelu. Vypadá to, že se tady konečně můžeme ubytovat. Několik cizinců odjelo, a tak mají volné pokoje. Problém je ale, že máme zavazadla v Adrii.

Jsou čtyři odpoledne. Rozhodneme se pro ně zajít. Sovětské tankisty netečně vyhlížející z věží tanků zaparkovaných na chodníku s hlavními namířenými na budovu deníku Práce muselo pobavit, když jsme cestou zpět procházeli obtěžkáni zavazadly přímo před nimi. Při návratu na hotel Alcron na mě čeká potěšující zpráva. Přišel mi dálnopis z domova odeslaný ze Sabadellu potvrzující, že od nás dostali zprávy. Také José dostal dálnopis od rodiny. Přichází Ekvádořan, který jel autem pro manželku a své dvě dcery do lázní vzdálených dvě stě kilometrů od Prahy. v noci míjel několik sovětských motorizovaných kolon, kterým musel ukazovat cestu. Vlastenci vyměnili ukazatele, aby okupanty zmátli. Rusové jeli bez map, jen s ručně načmáranými plánky.

Dáváme hlavy dohromady, skupina Španělů ze SIEC, čtyři Ekvádorci, Morro a my čtyři obchodní cestující s látkami. Musíme se rozhodnout, co dál. Americké velvyslanectví dopoledne prostřednictvím hotelového rozhlasu informovalo, že byl vybaven zvláštní vlak pro americké státní příslušníky v čele s velvyslancem s cílem dosáhnout hranic NSR, anglické velvyslanectví zase za stejným účelem pro své občany zorganizovalo automobilový konvoj. Francouzi už také opustili zemi. Cítíme se opuštění a čím dál více osamělí. Situace se nadále zhoršuje. Objevují se první projevy kolaborantství. Proslýchá se, že tajná policie začíná jednat, bere si na mušku cizince a zabavuje fotoaparáty a filmy. Potravin se nedostává. Vypadá to, že generální stávká je na spadnutí. Potřebujeme zajistit autobus a palivo. Baeta za pomoci české cestovní kanceláře Čedok dokáže nemožné. Podaří se mu poslat dálnopis do Vídně se žádostí, aby španělské velvyslanectví vyslalo autobus, který by nás vyzvedl na českých hranicích. Má vyjet následující den, v pátek 23. srpna v osm hodin ráno. Zpráva způsobí výbuch radosti. Ital, který nechápe příčinu rozruchu, se do nás pustí: „Neviděli jste ty mrtvé a raněné? Copak jste je neviděli?“

v noci ještě vyrážím sám do ulic, čímž si vysloužím drobný incident. Na rohu Štěpánské a Václavského náměstí vidím muže se zakrvácenou tvář a hlouček lidí, kteří se jej snaží od něčeho odradit. Jdu blíž. On najednou vyrazí ke mně a spustí na mě vášnivý proud řeči doprovázený výhružnými posunky. Naštěstí se mi daří zachovat klid. Ovládnou se a nenechám se výpadem rozrušit. Ostatní jej odvádějí. Nejsem si jistý, že dobře chápu, co se stalo. Kameru u sebe nemám. Pak mě napadá,

že možná, když viděl, že jsem cizinec, obrátil proti mně svůj vztek vyvolaný nezájmem světa o to, k jakým tragickým událostem v zemi dochází.

Spím málo. Posledních čtyřicet hodin bojuji s nervovým napětím. Pořád dokola se mi v hlavě promítají ubrečené oči žen, oči mužů plné zloby i zmatené pohledy sovětských vojáků. Ráno mě zvedne z postele hluk ruské helikoptéry, která při průzkumném letu přelétá nízko nad městem. Hodinu před ohlášeným odjezdem už je celá španělsky mluvící skupina připravena ve foyer. Dostali jsme pokyn ukrýt fotoaparáty v zavazadlech. Loučení je emotivní. Náš český přítel, spojovatelka dálnopisu i personál recepce se s námi loučí se slzami v očích. Slzy nedokáže potlačit ani mnoho kolemjdoucích při pohledu na náš starý autobus po střechnu naložený kufry a balíky projíždějící Prahou. Český řidič nás veze bočním výjezdem z města. Nepotkáváme žádné ruské jednotky. Opouštíme Prahu a projíždíme úrodnou krajinou plnou lesů a obdělávaných polí, která nám připomíná oblast Vallés u nás doma. Od hranic nás dělí sto osmdesát kilometrů. Projíždíme několika vesničkami. Státní vlajky na půl žerdi a černé stuhy na radnicích, školách, kostelech, továrnách... Nad hlavou nám prolétají helikoptéry okupačních sil. Na konci jedné rovinky je silnice přehrazena. To nic. Objíždka kvůli pracím na silnici. Kola přetíženého starého autobusu v každé ostřejší zatáčce kvílí, jak drhnou o blatníky. Po pravé straně míjíme ruskou motorizovanou kolonu tábořící u lesa. Další chvíle strachu - proti nám jede ruský tank. Napřed po své straně, pak v jednu chvíli vyjede doleva, jako by nám chtěl zavřít cestu. Naše vozidlo ubere plyn. Tank zatočí prudce doprava a najíždí na úzkou polní cestu. Teď dojíždíme kolonu pomalu jedoucích zásobovacích nákladních vozů. Náš řidič se rozhodne je předjet, přitom vztekle troubí. Přijíždíme na dohled ke středně velké obci Tábor. Na louce po pravé straně vidíme půl tuctu sovětských tanků rozestavených do vějíře, jak výhruzně míří směrem k návrší, na kterém město stojí. Blížíme se k významnému městu České Budějovice. Je čtvrt na jednu. Když vjíždíme do města, zastaví nás stávková hlídka z jedné továrny. Připomíná řidiči, že mezi dvanáctou a jednou platí rozkaz ke stávce, kterou prostřednictvím zakázaných rozhlasových stanic vyhlásila česká vláda. Žádáme je, aby nás nechali dojet do centra města. Projíždíme kolem hezkého parku, ve kterém visí figuríny se jmény Novotný, Bilak, Indra a jmény dalších kolaborantů. Kolemjdoucí, jež míjíme, si významně

ukazují na hodinky. Na hlavním náměstí je velké seskupení lidí. Zastavujeme u stolu, kde sbírají podpisy za vyhlášení neutrality Československa. Projíždí nákladní vůz vezoucí vlastence s trojbarevnými vlajkami. Amplion připevněný na balkon radnice informuje o průběhu jednání místních zastupitelů s okupačními silami rozmístěnými v okolí města. Řeší se zajištění dodávek vody a potravin, kterých se začíná nedostávat. Poblíž nás čeká malá kolona italských aut. Říkají nám, že na místním letišti se jedno sovětské letadlo obrátilo na střechu. Mezi vojáky jsou mrtví a zranění. Na zdech visí plakáty s nápisem „Rusi, běžte do...“ a obrázkem zadnice. Další obrázek znázorňuje Bratislavu, jak se objímá s Kosyginem držícím v ruce nůž.

v jednu se vydáváme opět na cestu. Jsme čtyřicet kilometrů od rakouských hranic. Napětí stoupá a ticho v autobuse houstne. Navzdory očekávání není na hranicích příliš mnoho ruských jednotek. Jen několik tanků na začátku obce Dolní Dvořiště. Na druhé straně vesnice je hraniční čára. Spatříme klasické hraniční závory, které přerušují slavnou hradbu rozbíhající se do obou stran, kam až oko dohlédne. Žádné sovětské vojáky vidět není. Pohraničníci nám ukazují, že můžeme pokračovat až k policejní stanici stojící o několik metrů dál. Nastoupí český příslušník, který nás španělsky požádá o pasy. Za několik minut se vrací. Všechno je v pořádku. Rakouská stanice je asi pět set metrů daleko. Český příslušník nastoupí do autobusu a jede s námi až k ní. Srdečně se pozdraví s rakouskými policisty. Srdečněji, než je obvyklé. Na rakouské straně čeká asi stovka zvědavců. Někteří z nich zkoumají české území dalekohledem. Český příslušník potvrzuje, že obdržel telefonát od okupačních sil, že před soumrakem, ani ne za dvě hodiny, přijedou stanici převzít. Jeden po druhém se loučíme s příslušníkem, který nám salutuje, a s řidičem. Vraccí se s autobusem do Československa. v tu chvíli jedna dívka zavolá: „Aerojet!“ Je to rakouský autobus, který pro nás poslalo španělské velvyslanectví. Ve vídeňském hotelu Academia nás uvítá velvyslanec, jeho manželka a skupina novinářů, mezi nimiž poznáváme Estarriola a Vila-San Juana. Započne zuřivý útok na maličkou telefonní ústřednu, při kterém se nezapře naše horká španělská krev. Ještě teď si vzpomínám na vyděšenou tvář spojovatelky.

Právě sedím v letadle z Curychu a čtu v dnešním Herald Tribune, že sovětské jednotky definitivně uzavřely hranice.

v sobotu, 24. srpna 1968